Eiropas Parlaments
2019–2024

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja

2023/2028(INI)

27.6.2023

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par pamattiesību stāvokli Eiropas Savienībā 2022. un 2023. gadā
(2023/2028(INI))

Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja

Referente: *Katarina Barley*

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PASKAIDROJUMS 11

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

Pamattiesību stāvoklis Eiropas Savienībā 2022. un 2023. gadā
(2023/2028(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību (LES) un Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD),

– ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu ("Harta"),

– ņemot vērā Eiropas Savienības Tiesas judikatūru[1],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES, Euratom) 2020/2092 (2020. gada 16. decembris) par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai[2] (Tiesiskuma nosacījumu regula),

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 28. aprīļa Regulu (ES) 2021/692, ar ko izveido programmu "Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības" un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1381/2013 un Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014[3],

– ņemot vērā Padomes Regulu (ES) 2017/1939, ar ko īsteno ciešāku sadarbību Eiropas Prokuratūras (*EPPO*) izveidei[4],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula)[5],

– ņemot vērā Direktīvu (ES) 2017/1371 par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības[6],

– ņemot vērā Padomes 2008. gada 28. novembra Pamatlēmumu 2008/913/TI par krimināltiesību izmantošanu cīņā pret noteiktiem rasisma un ksenofobijas veidiem un izpausmēm[7],

– ņemot vērā Komisijas 2021. gada 16. septembra Ieteikumu (ES) 2021/1534 par aizsardzības, drošības un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu žurnālistiem un citiem

---

[1] Cita starpā: *Komisija/ Ungārija* (Biedrošanās pārskatāmība), lieta C-78/18, EU:C:2020:476, Lieta C-241/21: Tiesas spriedums (otrā palāta) 2022. gada 6. oktobrī. *I. L./ politseija Piirivalveamet*, ECLI:EU:C:2022:753.
[2] OV L 433I, 22.12.2020., 1. lpp.
[3] OV L 156, 5.5.2021., 1. lpp.
[4] OV L 283, 31.10.2017., 1. lpp.
[5] OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.
[6] OV L 198, 28.7.2017., 29. lpp.
[7] OV L 328, 6.12.2008., 55. lpp.

mediju profesionāļiem Eiropas Savienībā[8],

– ņemot vērā Komisijas 2021. gada 9. decembra paziņojumu "Iekļaujošāka un aizsargājošāka Eiropa: ES noziegumu jomu saraksta paplašināšana, tajā iekļaujot naida runu un naida noziegumu" (COM(2021)0777),

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 5. marta paziņojumu "Savienība, kurā valda līdztiesība: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam" (COM(2020)0152),

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 24. jūnija paziņojumu "ES stratēģija par cietušo tiesībām (2020.–2025. gads)" (COM(2020)0258),

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 12. novembra paziņojumu "Savienība, kurā valda līdztiesība: LGBTIK līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam" (COM(2020)0698),

– ņemot vērā Padomes 2022. gada 2. marta secinājumus par rasisma un antisemītisma apkarošanu,

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 2. decembra paziņojumu "Stratēģija, lai stiprinātu Pamattiesību hartas piemērošanu ES" (COM(2020)0711),

– ņemot vērā Komisijas 2022. gada 6. decembra ziņojumu "Plaukstoša pilsoniskā telpa pamattiesību aizstāvēšanai ES. 2022. gada ziņojums par ES Pamattiesību hartas piemērošanu" (COM(2022)0716),

– ņemot vērā Komisijas 2022. gada 13. jūlija paziņojumu "2022. gada ziņojums par tiesiskumu: tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā" (COM(2022)0500),

– ņemot vērā Komisijas 2022. gada 8. decembra Ieteikumu (ES) 2023/681 par to aizdomās turēto un apsūdzēto procesuālajām tiesībām, kuriem piemēro pirmstiesas apcietinājumu, un par ieslodzījuma materiālajiem apstākļiem[9],

– ņemot vērā priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par sabiedrības līdzdalībā iesaistījušos personu aizsardzību pret acīmredzami nepamatotu vai ļaunprātīgu tiesvedību ("stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību") (COM(2022)0177),

– ņemot vērā 2022. gada 7. decembra priekšlikumu Padomes direktīvai par līdztiesības iestāžu standartiem attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi pret personām neatkarīgi no viņu rases vai etniskās piederības, vienlīdzīgu attieksmi nodarbinātības un profesijas jomā pret personām neatkarīgi no viņu reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas, vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jautājumos un attiecībā uz piekļuvi precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu un par Direktīvas 2000/43/EK 13. panta un Direktīvas 2004/113/EK 12. panta svītrošanu (COM(2022)0689),

– ņemot vērā priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par līdztiesības iestāžu standartiem attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi un iespēju vienlīdzību starp

[8] OV L 331, 20.9.2021., 8. lpp.
[9] OV L 86, 24.3.2023., 44. lpp.

sievietēm un vīriešiem nodarbinātības un profesijas jautājumos un par Direktīvas 2006/54/EK 20. panta un Direktīvas 2010/41/ES 11. panta svītrošanu (COM(2022)0688),

– ņemot vērā ES Pamattiesību aģentūras (*FRA*) ziņojumus, jo īpaši ziņojumus par pamattiesībām 2022. gadā,

– ņemot vērā Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju,

– ņemot vērā ANO cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības instrumentus, ANO vispārējā regulārā pārskata ieteikumus un ziņojumus, ANO līgumu struktūru judikatūru un Cilvēktiesību padomes īpašās procedūras,

– ņemot vērā Eiropas Padomes Konvenciju par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu, kas bija pieejama parakstīšanai 2011. gada 11. maijā Stambulā ("Stambulas konvencija"),

– ņemot vērā Eiropas Padomes 2023. gada 23. marta ziņojumu "*Human Rights Defenders in the Council of Europe Area in Times of Crises*" (Cilvēktiesību aizstāvji Eiropas Padomes telpā krīžu laikā) pēc apaļā galda sarunām ar cilvēktiesību pārstāvjiem, ko 2022. gada 24.–25. oktobrī Dublinā organizēja Eiropas Padomes Cilvēktiesību komisāra birojs[10],

– ņemot vērā 2023. gada 17. marta atzinumu par pārskatīto nolīguma par ES pievienošanos Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai projektu,

– ņemot vērā 2021. gada 11. novembra rezolūciju par demokrātijas, mediju brīvības un plurālisma stiprināšanu ES: civiltiesību un krimināltiesību aktos paredzētu pasākumu nesamērīga īstenošana, lai apklusinātu žurnālistus, NVO un pilsonisko sabiedrību[11],

– ņemot vērā 2021. gada 15. decembra rezolūciju par korupcijas, nepareizu izdevumu un ES un valstu līdzekļu nepareizas izmantošanas novēršanai paredzētu preventīvu pasākumu novērtēšanu ārkārtas fondu un ar krīzi saistītu izdevumu jomu gadījumā[12],

– ņemot vērā 2022. gada 17. februāra rezolūciju ar ieteikumiem Komisijai par Eiropas pārrobežu asociāciju un bezpeļņas organizāciju statūtiem[13],

– ņemot vērā 2022. gada 8. marta rezolūciju par pilsoniskās sabiedrības rīcības iespēju samazināšanos Eiropā[14],

– ņemot vērā 2022. gada 10. marta rezolūciju par tiesiskumu un Eiropas Savienības Tiesas nolēmuma sekām[15],

– ņemot vērā 2022. gada 10. marta lēmumu par izmeklēšanas komitejas izveidi, kuras

---

[11] OV C 205, 20.5.2022., 2. lpp.
[12] OV C 251, 30.6.2022., 48. lpp.
[13] OV C 342, 6.9.2022., 225. lpp.
[14] OV C 347, 9.9.2022., 2. lpp.
[15] OV C 347, 9.9.2022., 168. lpp.

uzdevums ir izmeklēt spiegprogrammatūras "*Pegasus*" un tai līdzīgu novērošanas spiegprogrammatūru izmantošanu, un izmeklēšanas priekšmeta, kā arī komitejas kompetences, skaitliskā sastāva un pilnvaru laika noteikšanu (2022/2586),

– ņemot vērā 2022. gada 9. jūnija rezolūciju par tiesiskumu un Polijas valsts ekonomikas atveseļošanas plāna iespējamo apstiprināšanu (ANM)[16],

– ņemot vērā 2022. gada 6. jūlija rezolūciju par intersekcionālo diskrimināciju Eiropas Savienībā: Āfrikas, Tuvo Austrumu, Latīņamerikas un Āzijas izcelsmes sieviešu sociālekonomiskais stāvoklis[17],

– ņemot vērā 2022. gada 15. septembra rezolūciju par priekšlikumu Padomes lēmumam, ar kuru saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 7. panta 1. punktu tiek konstatēta droša varbūtība, ka Ungārija varētu nopietni pārkāpt vērtības, uz kuru pamata ir dibināta Savienība[18],

– ņemot vērā 2022. gada 5. oktobra rezolūciju par apmetnēs dzīvojošu romu stāvokli ES[19],

– ņemot vērā 2022. gada 15. decembra rezolūciju par aizdomām par Kataras īstenotu korupciju un plašāku nepieciešamību pēc pārredzamības un pārskatatbildības Eiropas iestādēs[20],

– ņemot vērā 2023. gada 19. aprīļa rezolūciju par diskriminācijas apkarošanu ES — ilgi gaidītā horizontālā Diskriminācijas novēršanas direktīva[21],

– ņemot vērā 2023. gada 11. maija rezolūciju par ES un ASV datu privātuma regulējuma sniegtās aizsardzības pietiekamību[22],

– ņemot vērā 2021. gada 11. novembra rezolūciju par pirmo gadadienu kopš aborta aizlieguma *de facto* ieviešanas Polijā[23],

– ņemot vērā 2022. gada 7. jūlija rezolūciju par ASV Augstākās tiesas lēmumu atcelt tiesības uz abortu Amerikas Savienotajās Valstīs un nepieciešamību nosargāt tiesības uz abortu un sieviešu veselību, tostarp Eiropas Savienībā[24],

– ņemot vērā 2022. gada 3. maija rezolūciju par minoritāšu vajāšanu pārliecības vai reliģijas dēļ[25],

– ņemot vērā Reglamenta 54. pantu,

---

[16] OV C 493, 27.12.2022., 108. lpp.
[17] OV C 47, 7.2.2023., 184. lpp.
[18] OV C 125, 5.4.2023., 463. lpp.
[19] OV C 132, 14.4.2023., 29. lpp.
[20] OV C 177, 17.5.2023., 109. lpp.
[21] P9_TA(2023)0111.
[22] P9_TA(2023)0204.
[23] OV C 205, 20.5.2022., 44. lpp.
[24] OV C 47, 7.2.2023., 268. lpp.
[25] OV C 465, 6.12.2022., 33. lpp.

– ņemot vērā Konstitucionālo jautājumu komitejas atzinumu,

– ņemot vērā Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komitejas ziņojumu (A9-0000/2023),

A. tā kā Savienība ir dibināta, pamatojoties uz tādu vērtību respektēšanu kā cilvēka cieņa, brīvība, demokrātija, vienlīdzība, tiesiskums un cilvēktiesības, kā noteikts LES 2. pantā un Hartā; tā kā visām dalībvalstīm būtu jāievēro šīs vērtības;

B. tā kā mediju brīvība, plurālisms, neatkarība un žurnālistu drošība ir izšķirīgi svarīgi vārda un informācijas brīvības tiesību komponenti, bez kuriem nav iespējama ES un tās dalībvalstu demokrātiskā darbība; tā kā pēdējos gados Eiropā un ārvalstīs arvien vairāk ir apdraudēti žurnālisti un mediju dalībnieki;

C. tā kā korupcija nopietni apdraud demokrātiju un tiesiskumu; tā kā pastāvīgi ir nopietnas bažas par korupcijas apkarošanu dažās dalībvalstīs; tā kā Tiesiskuma nosacījumu regulas mērķis ir aizsargāt Savienības budžetu pret tiesiskuma principu pārkāpumiem;

D. tā kā dažās dalībvalstīs tiek nopietni vai pat strukturāli apdraudēta tiesu varas neatkarība, kas ir būtiska demokrātiska varas dalīšanas principa prasība un galvenais pamattiesību ievērošanas nodrošināšanas elements;

E. tā kā 2023. gada martā Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārs novērtēja, ka cilvēktiesību aizstāvju stāvoklis Eiropā ir satraucoši pasliktinājies;

F. tā kā pie Eiropas robežām ir bijuši vairāki migrantu nāves gadījumi un cilvēktiesību pārkāpumi, ko izraisījusi neefektīva pārvaldība un nesamērīga varas iestāžu spēka izmantošana;

G. tā kā pēdējos gados organizēti ir ierobežotas sieviešu un meiteņu tiesības; tā kā ar dzimumu saistīta vardarbība, tostarp seksuāla vardarbība un izvarošana, joprojām ir plaši izplatīta visā Eiropas Savienībā;

H. tā kā diskriminācijas izplatība rases vai etniskās piederības dēļ saglabājas nemainīgi augsta gan laika gaitā, gan starp dažādām iedzīvotāju grupām dažādās dalībvalstīs; tā kā antisemītisms, islamofobija un rasisms ir pastāvīgi naida un diskriminācijas veidi; tā kā galēji labējais ekstrēmisms jo īpaši apdraud diskriminācijas skartās personas un sabiedrību kopumā;

I. tā kā visā ES joprojām pastāv diskriminācija un vardarbība pret LGBTIK+ cilvēkiem; tā kā vairākās dalībvalstīs LGBTIK+ personas joprojām saskaras ar diskrimināciju un atstumtību;

J. tā kā dažos pēdējos gados, galvenokārt tādēļ, ka pieaug sociālo mediju lietotāju skaits un naida runa tiek izvērsta tiešsaistē, ES pastāvīgi palielinās naida runas gadījumu skaits[26]; tā kā naida runa var izraisīt naida noziegumus;

K. tā kā ES pamatā ir sociālo, kultūras un ekonomisko tiesību veicināšana;

[26] Īsumā informatīvais apskats "*Combating hate speech and hate crime in the EU*", Eiropas Parlamenta Izpētes dienests, 2022. gada jūnijs.

L. tā kā ES pievienošanās Eiropas Cilvēktiesību konvencijai (ECTK) ir LES 6. panta 2. punktā noteikts pienākums un joprojām viena no augstākajām prioritātēm,

Tiesiskums un tiesu pieejamība

1. stingri nosoda to, ka 2022. gadā ieslodzīto žurnālistu skaita ziņā tika uzstādīts vēl viens pasaules rekords; aicina ātri vienoties par direktīvu attiecībā uz stratēģisku tiesvedību pret sabiedrības līdzdalību, kurai būtu jāsniedz būtiska un plaša aizsardzība pret ļaunprātīgu tiesvedību;

2. pauž nopietnas bažas par pieaugošo korupcijas līmeni dažās dalībvalstīs, jo īpaši lietās, kurās iesaistītas augsta līmeņa amatpersonas un politiķi; pauž bažas par ES pretkorupcijas regulējuma īstenošanas atšķirīgajiem līmeņiem dalībvalstīs;

3. uzsver, ka tiesu iestāžu neatkarība un efektīvas līdzsvara un atsvara sistēmas, kas dalībvalstīs var atšķirties, ir galvenie tiesiskuma elementi; nosoda jebkādus dalībvalstu valdību mēģinājumus politiski ietekmēt vai kontrolēt tiesu iestāžu neatkarīgu lēmumu pieņemšanu;

4. atbalsta atveseļošanas un noturības mehānisma izmantošanu un horizontālos veicinošos nosacījumus ES finansējuma iesaldēšanai, lai apkarotu korupciju un tiesiskuma lejupslīdi dalībvalstīs; uzsver, ka līdzekļi, kas ierobežoti ar dažādiem nosacījumiem, ir jāatbrīvo tikai tad, ja patiesi un pienācīgi tiek risinātas galvenās tiesiskuma, korupcijas un cilvēktiesību problēmas; aicina Eiropadomi noteikt, vai Ungārija ir nopietni un pastāvīgi pārkāpusi LES 7. panta 2. punktā iedibinātās ES vērtības;

Brīvības

5. norāda uz pieaugošajiem draudiem biedrošanās, runas un pulcēšanās brīvībai; atkārtoti norāda, ka tiesības uz miermīlīgu pulcēšanos var ierobežot tikai tad, ja tas paredzēts tiesību aktos un ja tas ir nepieciešams un ir samērīgi, lai aizsargātu Savienības atzītas vispārējās intereses vai citu personu tiesības un brīvības;

6. uzsver, ka, lai nodrošinātu tiesības uz vārda un informācijas brīvību, kas ir jebkuras demokrātijas pamats, informācijai jābūt vispārēji pieejamai un daudzveidīgai, un uzsver, ka ir jāgarantē mākslinieciskā brīvība;

7. uzsver pilsoniskās sabiedrības organizāciju (PSO) izšķirošo lomu aktīva pilsoniskuma, pamattiesību un demokrātiskas līdzdalības veicināšanā Eiropā; aicina visās dalībvalstīs izstrādāt Komisijas stratēģiju un kopīgus noteikumus, lai veicinātu tādu normatīvo un politisko vidi, kurai nebūtu atturošas ietekmes un kurā nebūtu draudu un uzbrukumu;

8. atgādina, ka saskaņā ar Hartas 6. pantu ikvienam ir tiesības uz brīvību un drošību, kas nozīmē, ka ikviens Savienības iedzīvotājs ir jāaizsargā pret nelikumīgu un patvaļīgu arestu;

9. nosoda antisemītisku, antiislāmisku un rasistisku incidentu pieaugumu ES; pauž nožēlu, ka varas iestādēm bieži netiek ziņots par diskriminācijas, rasistisku un ksenofobisku noziegumu gadījumiem, tādējādi faktiski radot apstākļus nesodāmībai;

10. norāda, ka ikdienas dzīves datu izmantošana un datu skandāli nozīmē to, ka tiesības uz personas datu aizsardzību kļūst arvien svarīgākas; atkārtoti pauž bažas par Vispārīgās datu aizsardzības regulas nevienādu piemērošanu;

11. stingri nosoda plaši izplatītos pamattiesību pārkāpumus un to, ka valstu iestādes pie Savienības robežām izmanto nesamērīgu vardarbību;

Vienlīdzība un cieņa

12. pauž nožēlu par to, ka priekšlikums par horizontālo diskriminācijas novēršanas direktīvu Padomē ir bijis bloķēts 14 gadus;

13. atgādina, ka ar dzimumu saistīta vardarbība visā Savienībā ir ļoti izplatīta visās dalībvalstīs; nosoda sieviešu tiesību neievērošanu dažās dalībvalstīs, jo īpaši liegumu veikt drošus un likumīgus abortus;

14. atgādina, ka naida noziegumi un naida runa, ko izraisa rasisms, ksenofobija, reliģiska neiecietība vai personas invaliditāte, seksuālā orientācija, dzimuma identitāte, dzimuma izpausme un dzimuma pazīmes, ir ārkārtēji diskriminācijas piemēri;

15. atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu paplašināt LESD 83. panta 1. punktā uzskaitīto ES noziegumu jomu sarakstu, iekļaujot tajā naida runu un naida noziegumus;

16. atzinīgi vērtē to, ka Komisija, vēršoties ES Tiesā pret Ungārijas "bērnu aizsardzības likumu", kas maskēja citus mērķus, pirmo reizi atsaucās tieši uz LES 2. panta pārkāpumu;

Sociālās, ekonomiskās un vidiskās tiesības

17. atzīst, ka nabadzība ir vēl viens diskriminācijas veids, kas izraisa pamattiesību pārkāpumus; aicina Komisiju, Padomi un dalībvalstis izstrādāt politiku nabadzības mazināšanai, īpašu uzmanību pievēršot bērniem;

18. atzinīgi vērtē Padomes 2023. gada 30. janvāra ieteikumu par pienācīgu minimālo ienākumu[27], kas nodrošinās aktīvu iekļaušanu, tādējādi veicinot Eiropas sociālo tiesību pīlāra 14. principa īstenošanu;

19. uzsver, ka digitalizācija ir transversāls process, kas ietekmē piekļuvi visiem pakalpojumiem, jo īpaši veselības aprūpei, un sekmē pamattiesību īstenošanu;

20. norāda, ka mājoklis nav prece, bet gan nepieciešamība, un tas ir priekšnosacījums pilnvērtīgai līdzdalībai sabiedrībā;

21. atzinīgi vērtē to, ka ANO Cilvēktiesību padome 2021. gada 8. oktobrī ir atzinusi vispārējas tiesības uz piekļuvi veselīgai un ilgtspējīgai videi;

Institucionālās garantijas attiecībā uz pamattiesībām

[27] OV C 41, 3.2.2023., 1. lpp.

22. atzinīgi vērtē progresu, kas panākts kopš sarunu atsākšanas par ES pievienošanos ECK 2020. gada jūnijā, un 2023. gada martā panākto provizorisko vienošanos par pārskatīto pievienošanās instrumentu projektiem;

23. atbalsta datu analīzi, ko veic *FRA*, lai dokumentētu diskrimināciju, un atzinīgi vērtē turpmāko attīstību šajā jomā; atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus divām direktīvām par līdztiesības iestāžu standartiem, kuru mērķis ir nodrošināt labāku ES diskriminācijas novēršanas noteikumu īstenošanu un izpildi;

24. atgādina, cik svarīga nozīme ir attiecīgajai Tiesas judikatūrai, kas atbalsta pamattiesību ievērošanu un sīkāk definē tiesiskumu;

°

° °

25. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.

PASKAIDROJUMS

Cilvēka cieņas, brīvības, demokrātijas, vienlīdzības, tiesiskuma un cilvēktiesību ievērošana ir Eiropas Savienības pamatvērtības, kas noteiktas LES 2. pantā un Pamattiesību hartā. ES iestādēm un dalībvalstīm ir pienākums aizstāvēt un aktīvi veicināt šīs vērtības. Referente uzskata, ka pēdējos gados visā Eiropas Savienībā ir satraucoši samazinājusies pamattiesību ievērošana un pastāv risks, ka var sabrukt vienprātība par kopējām Eiropas vērtībām.

2022. un 2023. gadā ES saskārās ar jaunām, vēl nebijušām problēmām. Laikā, kad joprojām jūtamas Covid-19 pandēmijas negatīvās sekas, Krievijas agresijas karš pret Ukrainu palielināja miljoniem cilvēku pieplūdumu, kuri bija spiesti pamest savas mājas. Tāpēc ziņojumā būtu pienācīgi jāatspoguļo pamattiesību jautājumi, kas izriet no šiem apstākļiem, tostarp, bet ne tikai: i) ārkārtas tiesību aktu izmantošana un to ietekme uz pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbības vidi, ii) brīvo mediju loma demokrātisko sistēmu darbībā, iii) sociālo tiesību aizsardzība un iv) bēgļu un migrantu pamattiesību aizsardzība.

Referentes pieeja

Referentes mērķis ir izstrādāt visaptverošu ziņojumu, kas atspoguļotu galvenos notikumus attiecīgajos gados.

Ziņojumā, pirmkārt, būtu jāatspoguļo vispārējās tendences pamattiesību situācijā Eiropas Savienībā 2022. un 2023. gadā. Tomēr ziņojumā būtu jāietver arī sistēmiskas problēmas atsevišķās dalībvalstīs, ja šajā jautājumā notiek Eiropas līmeņa procedūras, tostarp procedūras saskaņā ar LES 7. pantu, pārkāpuma procedūras, un ir pieņemti ES Tiesas un ECT spriedumi.

Struktūra

Lai varētu aptvert visus būtiskos elementus, ziņojuma projekts ir strukturēts, aplūkojot galvenās pamattiesību kopas, kas lielā mērā balstītas uz Pamattiesību hartas nodaļām. Nekoncentrējoties tikai uz dažām prioritātēm vai konkrētām grupām un ņemot vērā patstāvīgajiem ziņojumiem noteikto maksimālo garumu, proti, četras lappuses, referente cenšas sniegt vispārēju izklāstu, saskaņā ar kuru visus pamattiesību jautājumus var iedalīt kategorijās. Grozījumu posmā to var papildināt, un tas tiks darīts.

Galvenās kategorijas ir šādas.

Tiesiskums un tiesu pieejamība

Šajā nodaļā cita starpā aplūkota brīvo mediju loma, ārkārtas tiesību aktu izmantošana, parlamentārās tiesības, tiesu varas neatkarība, korupcijas sekas un tiesiskuma procedūras Eiropas līmenī.

Brīvības

Šī nodaļa cita starpā aptver kolektīvās brīvības, piemēram, pulcēšanās tiesības un biedrošanās tiesības, kā arī indivīda brīvības, piemēram, tiesības uz brīvību un drošību, domas brīvību,

personas datu aizsardzību, vārda un informācijas brīvību un tiesības uz patvērumu.

Vienlīdzība un cieņa

Šī nodaļa cita starpā aptver tiesības uz nediskrimināciju dzimuma, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko īpašību, valodas, ticības vai pārliecības, politisko vai jebkuru citu uzskatu dēļ, piederības nacionālai minoritātei, īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ. Tā aptver arī tiesības uz cieņu pret personas fizisko un garīgo neaizskaramību, jo īpaši saistībā ar naida runu un naida noziegumiem.

Sociālās, ekonomiskās un vidiskās tiesības

Šajā nodaļā cita starpā aplūkota nabadzība kā diskriminācija, sociālā nevienlīdzība, digitālā nabadzība, mājoklis, piekļuve izglītībai, piekļuve nodarbinātībai, tiesības uz koplīguma sarunām un tiesības uz piekļuvi veselīgai un ilgtspējīgai videi.

Institucionālās garantijas attiecībā uz pamattiesībām

Šajā nodaļā cita starpā aplūkota iestāžu loma, un tās ir Eiropas Padome un Eiropas Cilvēktiesību tiesa, Tiesa, ES Pamattiesību aģentūra, Eiropas Prokuratūra, kā arī valstu tiesas un valstu līdztiesības iestādes.